

Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille: Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista.

Kuinka arvioit selvityksen tuloksia ja niiden merkitystä?

- Hyvä, että selvityksessä tunnistetaan, että avustustoiminta on monimuotoista ja erilaisia toimintatapoja on muodostunut. Näihin muodostuneisiin tapoihin ja toimintamalleihin on olemassa alueelliset ja paikalliset syyt.
- On tärkeää varmistaa, ettei avustustoimintaan synny aukkoja, joissa kumpikaan taho (hyvinvointialue tai kunta) ei tunnista järjestötoiminnan tukemista oman avustustoimintaansa kuuluvaksi. Hyvinvointialueiden avustuksissa tärkeää on huomioida, että, kaikilla maakunnan asukkailla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Kuntakohtaiset erot tulee huomioida ja tunnistaa tiettyjen avustusten erityiset kunta- tai seutukohtaiset tarpeet.
- Yhdistyksemme yhtyy Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta kommenttiin, että neuvottelukunta on koonnut yhteen eri alueiden verkostojärjestöjen keräämät tilannekuvatiedot ja voi yhtyä selvityksen huomioon siitä, että eri hyvinvointialueiden myöntämät avustussummat eroavat toisistaan asukasta kohden laskettuna. On tärkeää huomioida, että hyvinvointialueiden avustusten myöntäminen on monimuotoista, eikä myönnetyt avustusmäärät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Eri alueilla on käytössä hieman erilaisia avustusmuotoja. Eri alueiden epäsuoraa taloudellista tukea ei ole keskenään helppoa vertailla. Esimerkiksi tilojen tarjoamisessa yleishyödyllisten toimijoiden käyttöön on aluekohtaisia eroja.

Mitä mieltä olet selvityksen kehittämisehdotuksista?

1. Avustuskäytäntöjen yhdenmukaisuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen
  - Selvityksen pohjalta on ilmeistä, että kuntien ja hyvinvointialueiden avustusjärjestelmät vaihtelevat sekä hakuprosessien että tukikriteerien osalta. Siksi on tärkeää, että järjestöille suunnatut avustushaut ja hakulomakkeet tehdään kyseisen alueen olosuhteisiin, tarpeisiin ja rakenteisiin sopiviksi. Kun hakuprosessit ovat selkeitä ja lomakkeet ottavat huomioon paikalliset painotukset ja järjestökentän moninaisuuden, pienet ja paikalliset toimijat (kuten maakunnassa toimivat yhdistykset) pystyvät paremmin hakemaan tukea. Samalla varmistetaan, että tukimuodot tukevat alueen erityispiirteitä, elinvoimaisuutta ja kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuutta.
  - Avustuskäytäntöjen yhdenmukaistamisessa on huomioitava yhdistysten ja järjestöjen moninaisuus. Liian monimutkaiset hakulomakkeet tai vaativat arviointikriteerit voivat heikentää järjestöjen mahdollisuuksia hakea avustuksia. Hyvinvointialueiden ja kuntien avustusten avulla tulee turvata myös pienempien alueellisten ja paikallisten yhdistysten elinvoimaisuus. Lisäksi on tärkeää huomioida, että vaatimukset toiminnan toteuttamisesta useamman kunnan alueella voivat käytännössä sulkea pienet, vapaaehtoisvoimin toimivat järjestöt avustusten ulkopuolelle.

- Kaikenlainen selkeyden ja läpinäkyvyyden varmistaminen ja lisääminen avustusprosesseihin on kannatettavaa.

2. Strategisen yhteyden tiivistäminen

- Selvityksen mukaan kunnilla on hyvin erilaisia tapoja kytkeä järjestöavustuksia omiin strategioihinsa, ja tämä voi johtaa siihen, että vain osa kansalaisyhteiskunnan toiminnasta mahtuu strategiaan kehyksiin. Strategiset painopisteet eivät saa olla poissulkeva kriteeri avustuksille. Kansalaisyhteiskunnan elinvoima rakentuu monimuotoisesta, omaehtoisesta ja paikallisesti merkittävästä toiminnasta, jota ei aina voida rajata kunnan kulloisiin strategiaan painopisteisiin. Siksi järjestöjen perustoiminnan rahoituksen tulee olla riittävää ja sen jakamisen rakenteiden sellaisia, että ne turvaavat myös strategioiden ulkopuolelle jäävän, mutta silti kuntalaisten hyvinvoinnille, osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle keskeisen järjestötoiminnan jatkuvuuden. Strategiasidonnainen avustusmalli voi vaarantaa tärkeiden toimintojen rahoituksen ja heikentää paikallista kansalaisyhteiskuntaa kokonaisuutena.

3. Paikallisten ja pienten toimijoiden huomioon ottaminen

- Erytisen tärkeä huomio selvityksessä on huolen pitäminen siitä, etteivät pienet pääsääntöisesti vapaaehtoisvoimin toimivat yhdistykset putoa julkisilla varoilla tuotetun avustustoiminnan ulkopuolelle ja tämän varmistamiseksi on hyvä mahdollistaa sellaiset hakumenettelyt, jotka palvelevat myös pieniä yhdistyksiä. Tärkeää on myös turvata alueilla toimivien alueellisten tuki-, neuvonta- ja verkosto-/yhteistyö järjestöjen toiminta ruohonjuuritason toimijoiden välittömän tuen ja keskinäisen yhteistyön varmistamiseksi. Kuntien ja usein myös hyvinvointialueiden avustukset ovat euromäärällisesti pieniä, mutta niiden merkitys alueelle on merkittävä, koska niillä tuetaan laajasti koko alueen järjestökenttää.

4. Epäsuoran tuen dokumentoinnin kehittäminen

- Yhdenmukaisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi epäsuoria tuen muotoja on tarpeen kartoittaa ja dokumentoida. Tämä ei kuitenkaan saa lisätä kohtuuttomasti hallinnollista taakkaa hyvinvointialueilla, kunnissa eikä paikallisilla yhdistystoimijoilla.
- Hyvinvointialueiden ja kuntien välillä on erilaisia käytäntöjä esimerkiksi tilojen maksullisuuden suhteen silloin kun tilat eivät ole kunnan tai hyvinvointialueen omassa käytössä. Etenkin pienille paikallisille toimijoille alennukset tilavuokriin tai maksuton tilankäyttö on juuri tekijä, joka mahdollistaa kansalaisille toiminnan järjestämisen vapaaehtoisvoimin.
- Kuntien välillä on eroja, miten kunnanvaltuustot hyödyntävät kiinteistöverolain mahdollisuutta (13 a§) määrätä tuloverolain 22 §:ssä tarkoitetun yleishyödyllisen yhteisön omistaman rakennuksen ja sen maapohjan kiinteistöveroprosentin alemmalle tasolle tai nolleen prosenttiin.
- Verkostojärjestöt toteuttavat eri maakunnissa järjestökyselyjä, joissa on kartoitettu mm. tilojen käytön maksuja/maksuttomuutta.

- On tärkeää tuoda esille mm. sellaiset käytännöt, jossa kunta avustaa yhdistyksiä avustussummalla, joka menee kunnalle takaisin esim. maksettuina vuokramaksuina. Esimerkiksi saattaa olla tilanne, että kaksi kuntaa maksaa järjestöavustuksia saman verran, mutta kunnassa A järjestölle maksettava tuki palautuu kunnalle maksettujen vuokrien muodossa. Kun puolestaan kunnassa B kunta tarjoaa järjestöavustuksen lisäksi järjestölle tilan maksutta tai todellisia kuluja vastaan järjestön käyttöön, jolloin kunnan järjestöavustus kohdentuukin vuokramaksun sijaan järjestön perustehtävän mukaisen toiminnan järjestämiseen kuntalaisille.

Mitä muuta palautetta haluat antaa selvityksestä tai sen aihepiiristä?

- Alueelliset ja paikalliset järjestötoimijat ovat merkittävä toimija alueilla kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden sekä turvallisuuden ja varautumisen osalta. Vaikuttavuuden ja resurssiviisauden varmistamiseksi tarvitaan avointa keskustelua ja yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden sekä järjestöjen välille. Lisäksi tarvitaan pitkäjänteistä yhteistyötä, vuoropuhelua sekä toimivat ja pysyvät yhteistyönrakenteet eri toimijoiden välille mikä avustusasioissa toimii, mikä ei ja miten avustuskäytäntöjä voidaan yhdessä kehittää. Muutoksia avustuskäytäntöihin ei tule tehdä käymättä keskustelua avustusten hakijoiden kanssa ja ilman läpinäkyviä perusteluja. Esimerkiksi, Pohjois-Karjalassa on luoto tähän hyviä rakenteita mahdollistamaan vuoropuhelua.
- Alue- ja paikallistasolle etenkin kansalaistoiminnan elävyys on kiinni pienistä tuista ja avustuksista. Esimerkiksi, toimintaa on vaikea järjestää, jos ei ole tilaa ja kuntien mahdollistamat tilat ovat tärkeä avustuksen muoto.
- Selvityksessä mainittu yhdistys- ja järjestötoiminnan kytkeminen julkisten toimijoiden tavoitteiden edistämiseksi on toisaalta hyväksi, mutta kuten selvityksessäkin tuotiin esille, uhka järjestöjen autonomialle. Kansalaisyhteiskunta ei voi rakentua julkisen sektorin toiminnan edistämiseen.

Voit antaa palautetta myös kansalaisjärjestöstrategiasta seuranta ja arviointia varten.

- Kansalaisjärjestöstrategiassa on nostettu esille yhtenä asiana järjestöjen oman varainhankinnan lisääminen. On tärkeää tunnistaa, että etenkin alue- ja paikallistasolla on paljon yhdistyksiä, joilla ei ole mahdollisuutta ja resursseja perustehtävän ohella harjoittaa elinkeinotoimintaa tai aktiivista varainhankintaa. Lahjoitusvarojen kerääminen voi olla erittäin haasteellista alue- ja paikallistason toimijoille, koska monellakaan ei ole resurssia ammattimaiseen varainhankintaan ja perustehtävä saattaa olla sellainen, joka esimerkiksi kansanterveyden kannalta on merkittävä, mutta ei vetoa lahjoittajiin.
- Kansalaisjärjestöstrategiassa esiin nostettuun EU-rahoituksen lisäämiseen ei ole realistinen rahoitusmekanismi järjestöjen perustoiminnan rahoittamiseksi tai korvaamaan kuntien ja hyvinvointialueen avustuksia. EU-rahoituksen painopisteen siirtyessä puolustusteollisuuteen, kaventuu järjestöjen rahoituksen mahdollisuudet entisestään.